

MAGISTRÁT HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY BRATISLAVY

Materiál na rokovanie
Mestského zastupiteľstva
hlavného mesta SR Bratislavy
dňa **31.03.2016**

AKTUALIZÁCIA CELOMESTSKÉHO ZOZNAMU PAMÄTIHODNOSTÍ BRATISLAVY

Predkladateľ:

Mgr. Martin Maruška, v.r.
riaditeľ magistrátu

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodová správa
3. Uznesenie MsR č.190/2015
4. 18 evidenčných listov

Zodpovedný:

PhDr. Ivo Štassel, v.r.
riaditeľ Mestského ústavu ochrany pamiatok
v Bratislave

Spracovateľ:

PhDr. Ivo Štassel, v.r.
riaditeľ Mestského ústavu ochrany pamiatok
v Bratislave a kolektív

marec 2016

**Kód uznesenia 12.1.
12.4.**

Návrh uznesenia

Mestské zastupiteľstvo hlavného mesta SR Bratislavy po prerokovaní materiálu

1. schvaľuje

Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy.

2. ukladá

riaditeľovi Mestského ústavu ochrany pamiatok

uverejniť Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy na webovej stránke organizácie.

T: 15.04.2016

Dôvodová správa

Poslanci Mestského zastupiteľstva rozhodli na svojom októbrovom zasadnutí v roku 2010 o vypracovaní „Celomestského zoznamu pamätihodností Bratislavy“ s tým, že jeho prípravou poverili Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave. Jedná sa o uznesenie č. 1171/2010 zo dňa 28.10.2010 s termínom splnenia úlohy k 31.12.2011. Tento zoznam bol spracovaný v priebehu roka **2011** a následne predložený na schválenie do decembrového zasadania Mestského zastupiteľstva. Schválený bol uznesením MsZ dňa 15.decembra 2011.

V dôvodovej správe ku schválenému materiálu bolo uvedené, že sa jedná o otvorený zoznam v tom zmysle, že v budúcnosti doňho bude možné dopĺňať ešte ďalšie položky. V priebehu roka **2013** bol urobený celomestský zoznam doplnený o 59 nových položiek, ktoré boli schválené uznesením Mestského zastupiteľstva hlavného mesta SR Bratislavy dňa 21.11.2013.

V priebehu roka **2015** bolo v rámci pripravovanej aktualizácie vytipovaných ďalších 17 nových položiek (a jedna rozšírená) na doplnenie zoznamu. Pri výbere boli uplatnené tie isté kritéria, ktoré sa použili v predchádzajúcich rokoch:

- 1/ kritérium významu danej osobnosti, resp. udalosti, resp. artefaktu pre hlavné mesto;
- 2/ kritérium výnimočnosti danej osobnosti, resp. udalosti, resp. artefaktu v rámci svojej skupiny.

Existujúci celomestský zoznam, ktorý je zverejnený na web-stránke Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave, týmto navrhujeme doplniť o 17 nových položiek a jednu rozšírenú. Úlohou zoznamu pamätihodností je pripomenúť význam týchto udalostí, resp. osobností, ktoré boli súčasťou histórie nášho mesta.

Materiál bol prerokovaný v Mestskej rade dňa 05.11.2015 s kladným uznesením č.190/2015. Tiež bol prerokovaný v Komisii kultúry a ochrany historických pamiatok dňa 11.11.2015 s kladným uznesením. Následne bol predložený na rokovanie Mestského zastupiteľstva dňa 19.11.2015. Mal byť prerokovaný 09.12.2015 na pokračovaní novembrového zasadania, ale bol z programu stiahnutý bez prerokovania.

DOLOŽKA VPLYVOV

Predložený materiál nemá dopad na čerpanie z rozpočtu mesta v roku 2016, ani finančné požiadavky na ďalšie rozpočtové obdobie.

Uznesenie č. 190/2015

zo dňa 05.11.2015

Mestská rada po prerokovaní materiálu

Odporúča

Mestskému zastupiteľstvu hlavného mesta SR Bratislavy

1. schváliť

Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy.

2. uložiť riaditeľovi Mestského ústavu ochrany pamiatok

uverejniť Celomestský zoznam pamätihodností hlavného mesta SR Bratislavy na webovej stránke organizácie.

T: 31.12.2015

Zoznam evidenčných listov navrhovaných na zaradenie do „Celomestského zoznamu pamätihodností mesta Bratislavy“:

A. Rozšírenie existujúcej položky

BA – I. – A.4

budova býv. Ferdinandových kúpeľov s pivnicou a ľadovňou
Bratislava - Nové Mesto, Cesta Mládeže (na Železnej studienke)

B. Nové položky

BA – I. – C.7

kúpalisko Matador
Bratislava – Petržalka, Údernícka 20

BA – I. – C.8

dostihové závodisko
Bratislava – Petržalka, Starohájska ul.

BA – I. – D.10

škola a škôlka v býv. Schulpeho kolónii
Bratislava - Staré Mesto, Karpatská ulica č.1; Beskydská ulica č. 7

BA – II. – C.13

cintorínska kaplnka v Slávičom údolí
Bratislava – Karlova Ves, Staré grunty

BA – IV. – A.4

železničná stanica
Bratislava – Devínska Nová Ves, Opletalova ulica

BA – V. – A.8

obytné domy na Rendezi
Bratislava – Rača, Dopravná ulica

BA – VI. – C.35

pomník padlých Petržalčanov a hasičov
Bratislava – Petržalka, Hrobárska ul.

BA – VI. – C.36

Pomník padlým v 1.svet.vojne
Bratislava – Karlova Ves, Staré grunty

BA – VI. – C.37

Pamätník obetiam vojny –nemeckým vojakom
Bratislava – Vrakuňa, Vrakunský cintorín

BA – VII. – B.13

vodojem bývalej továrne Dynamit Nobel

Bratislava - Nové Mesto, Nobelova ulica

BA – VIII. – A.40

Pomník leteckej havárie na vrchu Sakrakopec

Bratislava – Rača, vrch Sakrakopec

BA – VIII. – A.41

Pomník leteckej havárie vrtuľníka

Bratislava – Karlova Ves, Staré grunty

BA – VIII. – A.42

Pomník leteckej havárie na Zlatých pieskoch

Bratislava – Ružinov, Cesta na Senec

BA – VIII. – A.43

Pamätník obetí komunistického režimu

Bratislava – Vrakuňa, Vrakunský cintorín

BA – VIII. – A.44

Pomník obetiam železnej opony

Bratislava – Devínska Nová Ves, predĺženie ulice Na mýte

BA – IX. – A.7

Zoologická záhrada

Bratislava – Karlova Ves, Mlynská dolina

BA – X. – A.13

Kamenné zábradlie dunajskej promenády

Bratislava – Staré Mesto, ľavý breh Dunaja medzi mostami SNP a Lafranconi

Kompletný „Celomestský zoznam pamätihodností mesta Bratislavy“ je možné nájsť na web-stránke Mestského ústavu ochrany pamiatok v Bratislave.

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Nové Mesto**

Adresa: **Cesta Mládeže (na Železnej studienke)**

Adresa popisom: pri odbočke na Kačín

Typ pamätihodnosti: zaniknutá, resp. nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **budova Ferdinandových kúpeľov s pivnicou a ľadovňou**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Zaniknutá kúpeľná budova, stav zo začiatku 20.st.

Vstupy do pivnice a řadovne v současnosti.

Popis:

V hornej časti Mlynskej doliny asi 650 m za IX. mlynom nechalo v roku 1826 mesto Bratislava urobiť analýzu tunajšieho prameňa a zistilo sa, že okrem uhličitanu vápnitého, uhličitanu sodného a horečnatého voda obsahovala aj kyslíčnik železitý, odtiaľ pomenovanie Železná studienka. Mešťan J. Pergameny (Bergameny) dostal od mesta povolenie vybudovať kúpeľný dom, ktorý dostal názov podľa kráľa Ferdinanda V. – Ferdinandove kúpele. Jednoposchodový dom mal 20 miestností, okrem izieb a reštaurácie tu bola i kaplnka. Kúpele tu fungovali od roku 1830 do roku 1844, kedy budovu odkúpil vinár Jakub Palugyay a vybudoval z nej hotel. Od roku 1894 vlastnilo Železnú studienku mesto Bratislava, ktoré objekt v roku 1938 posledný krát rekonštruovali. V 60. rokoch 20. storočia budova bola veľmi schátralá, preto ju v roku 1970 asanovali.

Nedáľeko od tohto objektu kúpeľov a neskoršej reštaurácie vo svahu (na druhej strane cesty na Kačín) sa podľa archívneho plánu z polovice 19. storočia nachádzali ľadovňa a pivnica, ktoré na uskladnenie potravín využíval pravdepodobne Jakub Palugyay, majiteľ reštaurácie.

Literatúra a pramene:

Viera Obuchová, Priemyselná Bratislava. PT Marenčín, 2009. str.55 – pozri aj Cmorej, pohľadnice...

Viera Obuchová, Bývalé kúpele na Železnej studničke v Bratislave. Pamiatky a múzeá, 2014, č.2, s.38

Spracoval:

PhDr. Viera Obuchová, CSc.

Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová

Dátum: 2009-2015

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava
Obec: BA - m. č. Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Petržalka**

Adresa: **Údernícka 20**

Adresa popisom: areál medzi Údernickou, Gogoľovou a Vranovskou ul.

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kúpalisko Matador**

Číslo v zozname MČ: PET-1A-4

Foto:

Popis:

Do areálu kúpaliska, ktoré sa nachádza v tesnej blízkosti areálu továrne Matador a v roku 1963 jeho zriaďovateľom bola Telovýchovná jednota Iskra Matador, sa vchádza cez vstup nachádzajúci sa v strede prízemnej dlhej budovy, vo vnútri ktorej sú šatne, WC a ďalšia vybavenosť a ktorá z vnútornej strany areálu funguje ako čiastočne zastrešená tribúna pri veľkom bazéne (50 x 25 m). Okrem tohto bazéna sa tu nachádza aj bazén pre neplavcov (25 x 12 m) a 2 malé detské bazény. Kúpalisko malo kapacitu 4000 ľudí. 7. augusta 1965 sa tu konali Medzinárodné majstrovstvá v plávaní. Po roku 1989 závod Matadorka zanikol a vodu vyhrievaala súkromná firma, ktorá značne zvýšila vstupné, preto klesla návštevnosť a areál chátral. V roku 2011 bolo kúpalisko rekonštruované a dotácie získava z Bratislavského samosprávneho kraja. Bazény sa využívajú aj na tréningy a turnaje vo vodnom póle. V rámci 20 metrového bazéna bol nainštalovaný tobogan.

Literatúra a pramene:

https://sk.wikipedia.org/w/index.php?title=Kúpalisko_Matadorka

Spracoval:

PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP

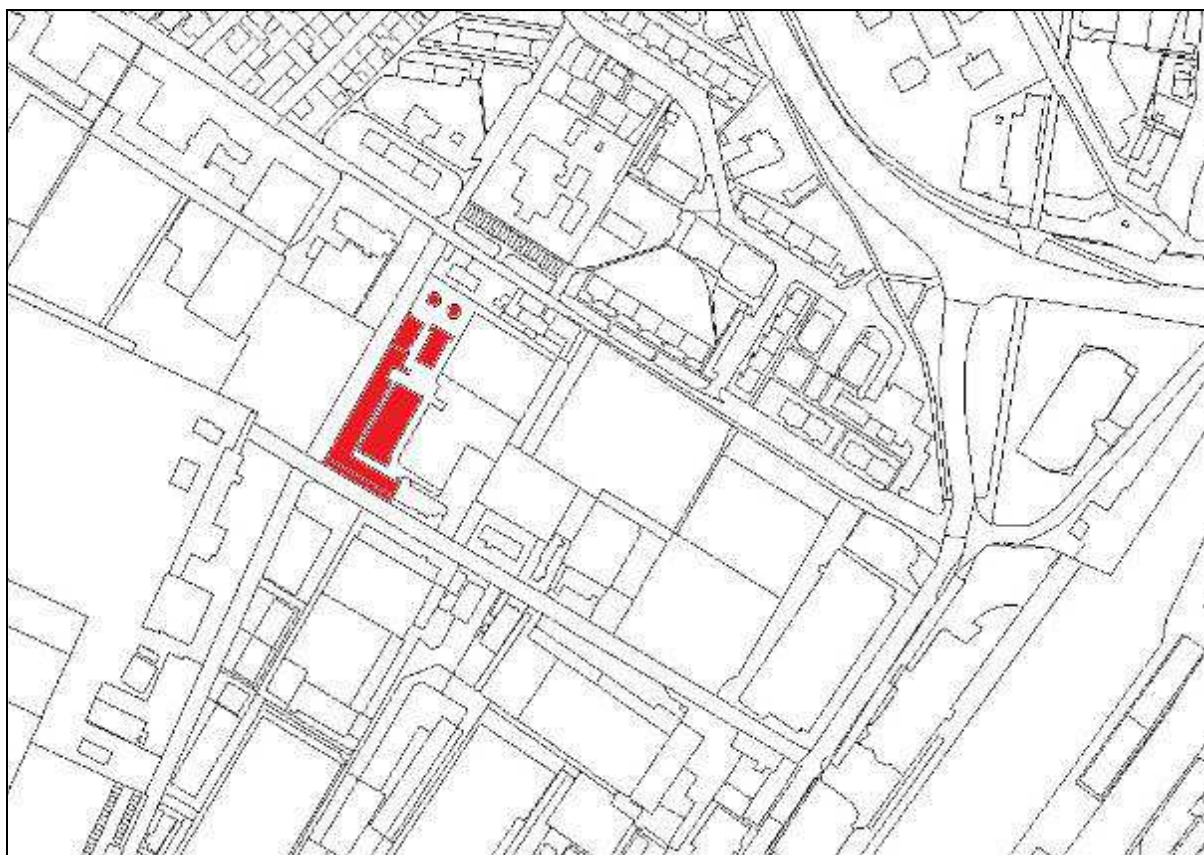
Autor fotodokumentácie:

Mgr. Peter Horanský

Dátum: august 2008

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava V
Obec: BA-m. č. PETRŽALKA
Katastrálne územie: Petržalka

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Petržalka**

Adresa: **Starohájska ul.**

Adresa popisom: areál medzi Starohájskou, Gwerkovej a Dolnozemskou ul.

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **dostihové závodisko**

Foto:

Oplotenie areálu zo severnej strany s reliéfnymi motívmi.

Popis:

Dnešné petržalské závodisko nadväzuje na históriu tohto športu v našom meste, ktorá sa začala písať v máji 1826, kedy sa v Bratislave odbehli prvé konské dostihy vďaka mecenášstvu grófa Széchenyiho. Staré závodisko, ktoré sa na konci 19. storočia nachádzalo neďaleko Sadu Janka Kráľa a zachovala sa nám na pohľadniciach jeho podoba, je zapísané do zaniknutých pamätihodností MČ Petržalky.

Dnešné závodisko Bratislava(ZB) vzniklo rozhodnutím Ministerstva pôdohospodárstva SR zo dňa 15. novembra 1974, keď už v roku 1951 boli pokusy zriadiť závodisko v Jure pri Bratislave, ktoré však kvôli uzákoneniu Šúrskej prírodnej rezervácie sa nemohlo vytvoriť a hľadala sa nová lokalita – vybral sa petržalský Starý háj. Treba v tejto súvislosti spomenúť, že od roku 1973 sa stavalo nové sídlisko Petržalka a tak závodisko sa stalo jednou z dominánt Petržalky.

V roku 1979 sa zaviedla v Petržalke pravidelná dostihová prevádzka s medzinárodnými pretekmi – známe sú Jarná cena kobýl, Veľká jarná cena, Slovenské derby, Oaks, Saint Leger. Dnešné závodisko má rozlohu 28,7 ha; dostihová dráha má 18,3 ha. V areáli sa nachádzajú aj 4 kryté a 2 otvorené tribúny, tribúny pre rozhodcov. Celková kapacita je 1444 miest.

Zaujímavosťou areálu závodiska v Petržalke je aj výtvarne stvárnený plot nachádzajúci sa na severnej strane pri chodníku vedúcom ku kaplnke na Starohájskej ulici.

Literatúra a pramene:

<http://www.horses.sk/konfer/k-hizav.htm>

www.infoglobe.sk/tip-m-vylet/sr-sidlisko-petrzalka-dostihova-draha-a-jej-okolie/
publikované 24.4.2015

Spracoval:

PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP

Autor fotodokumentácie:

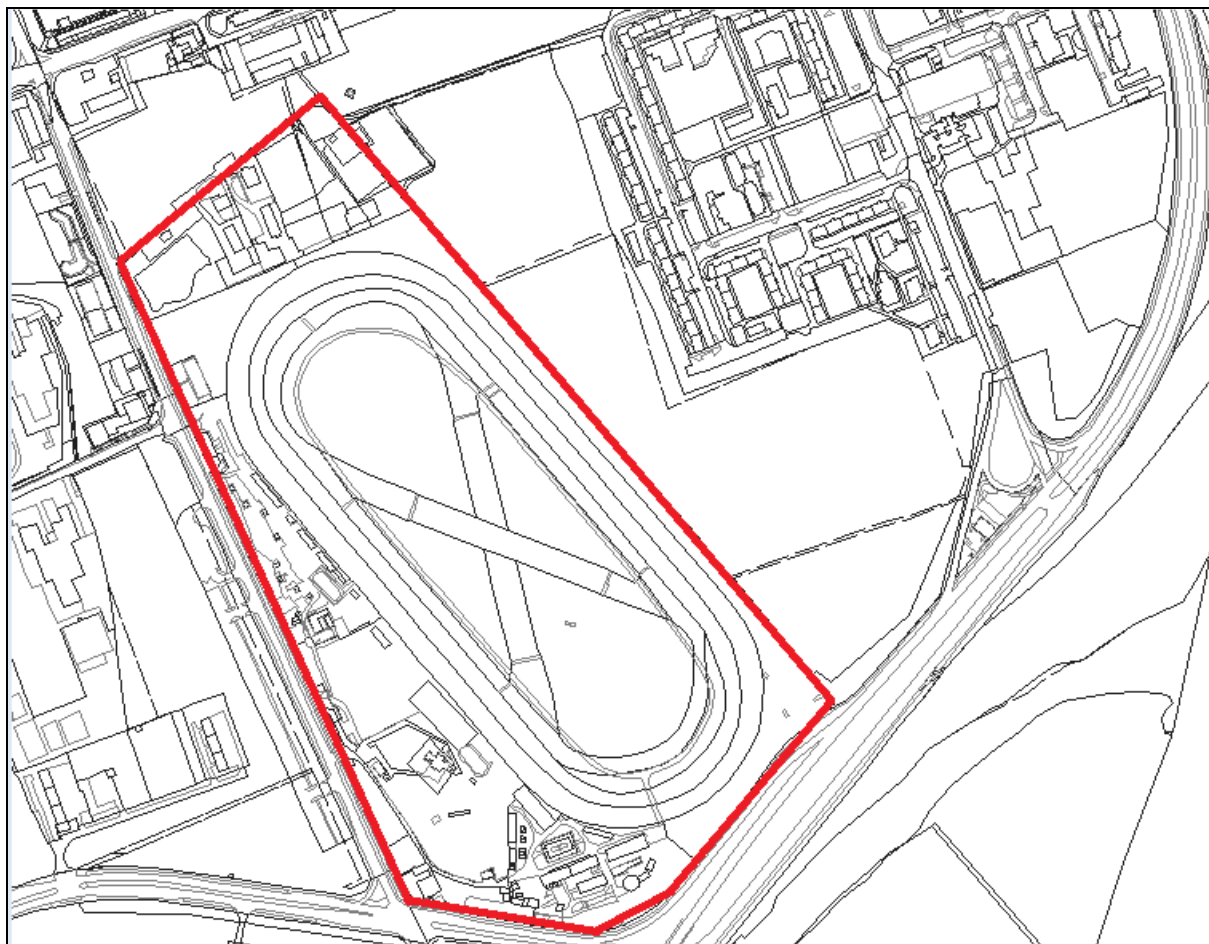
Viera Obuchová, október 2015

Dátum: september 2015

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava V
Obec: BA-m.č. PETRŽALKA
Katastrálne územie: Petržalka

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Staré Mesto**

Adresa: **Karpatská ulica č.1; Beskydská ulica č. 7**

Adresa popisom: Karpatská ul.- škola; Beskydská ul.- škôlka

Typ pamätihodnosti: nehnuteľná hmotná

Názov pamätihodnosti: **škola a škôlka v býv. Schulpeho kolónii**

Foto:

Budova školy na Karpatskej ulici

Schulpe kezdenéjességére létesült m. h. állami elemi népiskola.

TÁTO ŠTÁTNA ĽUDOVÁ ŠKOLA
 BOLA VYSTAVENÁ S PRÍSPENÍM
 MESTA BRATISLAVY
 NA ODUSEVNENÉ ZAPOČATIE
 DR. JURA JA SCHULPEHO z Törökkaniži
 V ROKU 1908.

Budova škôlky na Beskydskej ulici

Popis:

V priestore dnešných ulíc Karpatská, Beskydská a Šancova dal Juraj Schulpe (1867 – 1936) z vlastných finančných prostriedkov, vtedajších 10 000 zlatých, postaviť päť jednoposchodových obytných objektov s 35 bytmi, budovu „ovody“ – teda škôlky, budovu, kde sa nachádzala knižnica a aj akési zdravotné stredisko a tiež kultúrne centrum – múzeum.

Mesto poskytlo pri stavbe kolónie mimoriadne úľavy – pri doprave materiálu a na daniach. Na udržiavanie materskej škôlky mesto ročne prispievalo 700 korunami.

V roku 1908 dalo mesto aj za finančného príspevnia J. Schulpeho postaviť na Karpatskej ulici základnú školu. Pôvodne jednoposchodová budova, ktorá bola neskôr nadstavaná o jedno podlažie, stojí dodnes a slúži pre účely špeciálnej školy.

Literatúra a pramene:

Obuchová, V. – Janovičková, M.: Každodenný život a bývanie v Bratislave v 19. a 20. storočí, vydavateľstvo PT Marenčin, Bratislava, 2011.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc.

Autor fotodokumentácie: Viera Obuchová, MMB

Dátum: 2007, 2015

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava I
Obec: BA - m.č. STARÉ MESTO
Katastrálne územie: Staré Mesto

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Karlova Ves**

Adresa: **Staré grunty**

Adresa popisom: v areáli cintorína Slávičie údolie

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **cintorínska kaplnka v Slávičom údolí**

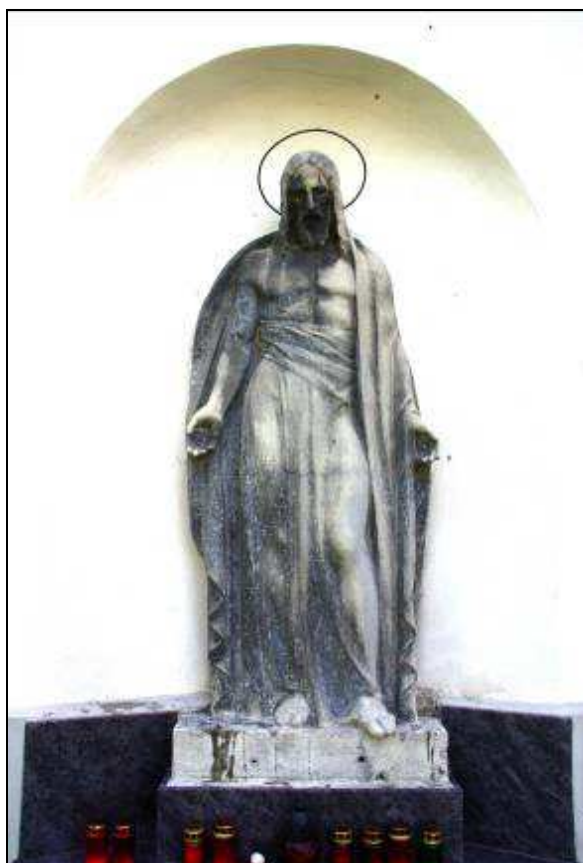
Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

zadná fasáda

Popis:

Z umelecko-historického hľadiska si pozornosť zaslúži kaplnka (dom smútku) na Cintoríne Slávičie údolie, mimoriadne pekne zachovaná vysoko účelová stavba z čias založenia

cintorína (r.1912). Je príkladom funerálnej architektúry, postavenej v neorenesančnom slohu. V strednom rizalite je situovaný hlavný vstup, ktorý je prísne symetrický, zvýraznený štvoricou dórskeho stĺpov, ktoré nesú kladie. Kladie je prestrešené zvonovitou strieškou krytou plechom a vytvára tak prekrytý vstup – portikus. Dominantným prvkom hlavnej fasády je trojuholníkový štít so štukovým, v bohatom rokajovom ornamente, vyobrazeným mestským znakom Bratislavy, pod ktorým je symbol dočasnosti života – presýpacie hodiny. Jeho autorom je bratislavský sochár **Alojz Rigele**. Bočné steny hlavnej fasády sú dekorované omietkovým rámom, ktorý lemuje aj združené okná, presvetľujúce priestor obradnej miestnosti. Obidve bočné fasády sú totožné, majú jeden vstupný otvor, združené okná, dekorované sú rovnako ako hlavná fasáda omietkovým rámom. Zaujímavá je zadná fasáda. Táto fasáda je dobre vnímaná z hlavnej prístupovej cesty na cintorín, je preto umelecky rovnocenná hlavnej fasáde. Jej stredu dominuje cylindrický ukončený polkruhový rizalit so sochou Ježiša Krista, ktorá je umiestnená v plytkej nische. Socha je v životnej veľkosti, ide o mimoriadne hodnotnú prácu sochára **Alojza Rigeleho**. Socha je z pieskovca. Zmŕtvychvstalý Kristus má telo ovinuté kusmi plátna, postava je v kontraposte, s ľavou nohou v popredí, ruky v geste víťania – sám autor ju nazval: „*Pod'ťe ku mne...*“. Socha je signovaná autorom v pravom dolnom rohu. Rizalit je prestrešený zvoncovou strechou krytou plechom, ktorá je presvetlená oknami v tvare volského oka. Strecha je ukončená kovovou hálkou v tvare horiacej vázy – tzv. flambón.

Literatúra a pramene:

Horvath, J.: Cintorín v Slávičom údolí, 1971 rkp (archív MÚOP)

Lehel Z.: Alojz Rigele (Bratislava 2008)

Lehel, Z.: Rigele Alajos (Mádach 1977)

Ouchová, V.: Príbehy z dejín Bratislavy, Marenčin PT, Bratislava 2013, str. 263-271

Slovenský Fond výtvarných umení – zoznam písomností skup. A (In: Slovenský národný archív, Drotárska cesta)

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval:

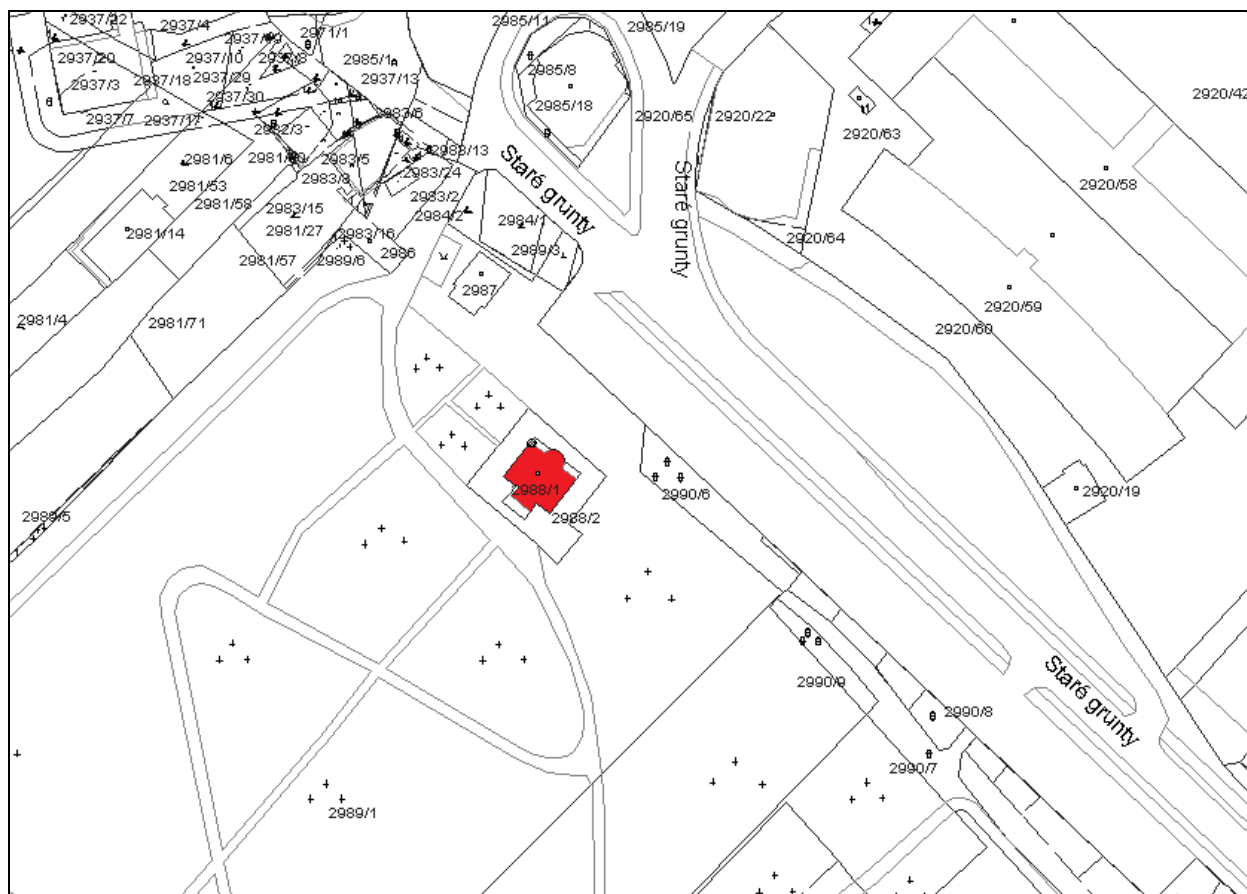
PhDr. Jana Hamšíková

Autor fotodokumentácie:

PhDr. Jana Hamšíková

Dátum spracovania:

august 2015

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Devínska Nová Ves**

Adresa: **Opletalova ulica**

Adresa popisom: pri železničnej trati do Prahy

Typ pamätihodnosti: kategória zaniknutá

Názov pamätihodnosti: **železničná stanica**

Číslo v zozname MČ: nie je v evidencii

Foto:

Pôvodná staničná budova (1848 – 1980)

Súčasná staničná budova z roku 1981 (stav po obnove z roku 1998)

Popis:

Budova železničnej stanice v Devínskej Novej Vsi leží na trati Bratislava hl. st. - Kúty - Břeclav a odbočuje z nej trať do Marcheggu. Ide o najstaršiu železnicu na Záhorí, ktorá viedla z Bratislavy do Devínskej Novej Vsi a odtiaľ do Marcheggu a Gänsemdorfu v Rakúsku, kde sa spájala s traťou Viedeň - Břeclav. Postavili ju v roku 1848. Železničná stanica v Devínskej Novej Vsi spolu s lamačskou železničnou budovou bola najstaršia na Záhorí. Vybudovali ju pri stavbe trate a slúžila až do roku 1980-81, keď ju zbúrali a vybudovali novú. Dnešná železničná stanica bola obnovená pri príležitosti 150. výročia spustenia tejto časti železničnej trate.

Literatúra a pramene:

<http://www.filmovamista.cz/2778-Soukroma-valka?zaber=33172>

Spracoval:

PhDr. Z. Zvarová, MÚOP

Autor fotodokumentácie:

Z. Zvarová

Dátum: 09/2015

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. DEVÍNSKA NOVÁ VES
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Rača**

Adresa: **Dopravná ulica**

Adresa popisom: vedľa územia zriaďovacej stanice Rendez

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **obytné domy na Rendezi**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Objekt kasární pre železničný personál z konca 19.stor.

Popis:

Motívom výstavby veľkej zriaďovacej stanice pri Bratislave koncom 19. stor. sa stalo kritické preťaženie vtedajšej bratislavskej hlavnej stanice. Riešením sa stalo oddelenie osobnej a nákladnej dopravy v rámci bratislavského železničného uzla. Stavebné práce realizovali Uhorské štátne železnice MÁV v prvej polovici 90. rokov 19. stor. Stanica (vtedy označovaná ako Pozsony rendező p. u.) bola sprevádzkovaná v roku 1893.

V prvej etape výstavby boli na prelome 19.– 20. storočia okrem objektov súvisiacich so železničnou premávkou postavené aj dva domy personálnych kasární. Sú vystavané

v špecifickom „železničnom štýle“ Rakúsko-Uhorskej monarchie. Slúžili na prespávanie zamestnancov.

V druhej etape boli medzi rokmi 1920–25 vybudované dva obytné bytové domy pre zamestnancov stanice.

Obytný dom z rokov 1920-25

Literatúra a pramene:

https://www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Bratislava/011_Depo-text.pdf,
stiahnuté 8.10.2015.

Spracoval:

PhDr. Z. Zvarová, MÚOP

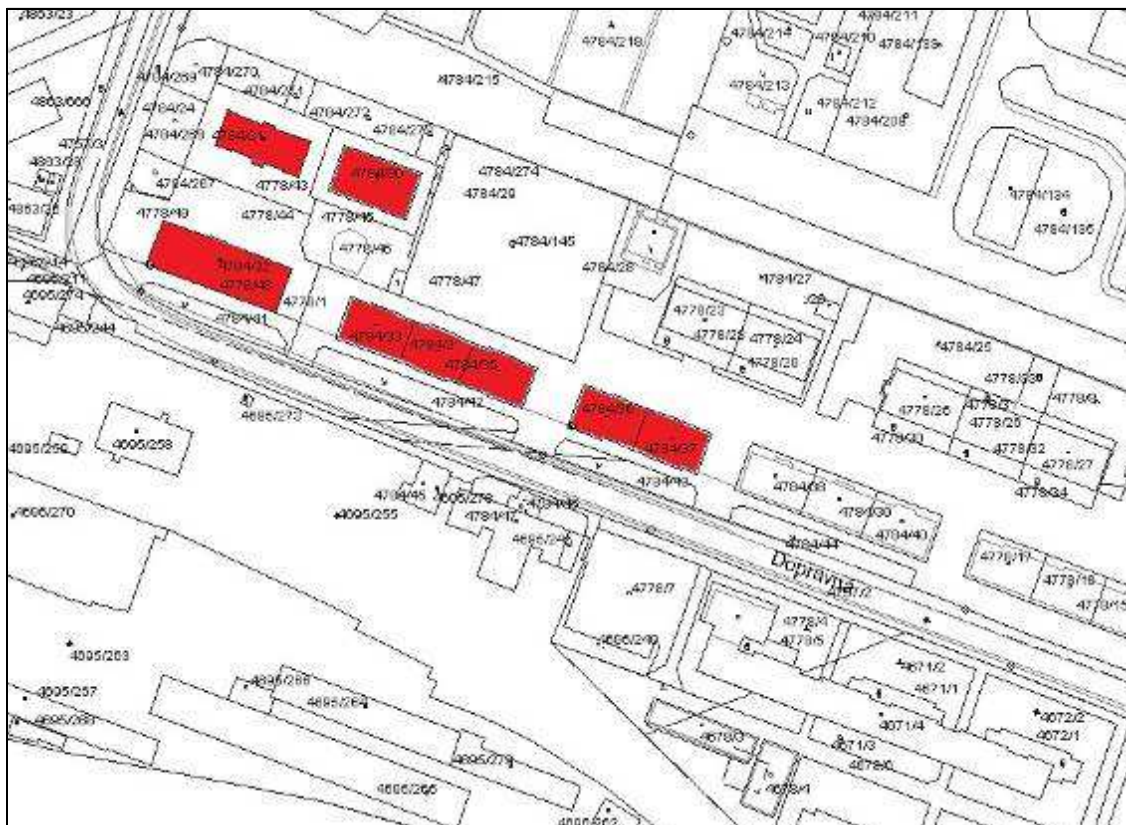
Autor fotodokumentácie:

Z. Zvarová

Dátum: 09/2015

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava III
Obec: BA-m. č. Rača
Katastrálne územie: Rača

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Petržalka**

Adresa: **Hrobárska ul.**

Adresa popisom: v blízkosti hlavného vstupu

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **pomník padlých Petržalčanov a hasičov**

Foto:

Popis:

Pomník padlých Petržalčanov v 1. svetovej vojne a zomrelých príslušníkov Dobrovoľného Požiarnického zboru bol na náklady bývalého podniku Matador prenesený v roku 1965 zo starého petržalského cintorína a postavený na súčasné miesto v tomto petržalskom cintoríne. Na väčšom cementovom plató je postavený pamätník pozostávajúci z podstavca a sochársky stvárnenej časti. Podstavec je vytvorený zo štyroch na seba postavených hranolov, ktoré sa smerom hore zmenšujú. Na poslednom je postavená časť, na ktorej sa nachádzajú zo všetkých štyroch strán tabule s menami a dátumami narodenia a úmrtia zomrelých Petržalčanov v 1. svetovej vojne a požiarnikov. Vo vrchnej časti pomníka sa nachádza prilba ovenčená vavrínovým vencom. Na zadnej strane prvého najväčšieho hranola podstavca je tabuľka s dátumom – 1965 – je to dátum inštalovania tohto pomníka na tomto mieste. Tieto čísllice a aj čísllice a písmená na 4 tabuliach sú pozlátené.

Spracoval: PhDr. Viera Obuchová, CSc.

Foto: V. Obuchová

Literatúra a pramene: Viera Obuchová, Cintorín v Petržalke, Evidenčný list hrobu, rkp. MÚOP, Bratislava, 2010

Dátum: júl 2010

GKÚ Bratislava

Vytvorené cez katastrálny portál

Obec: BA-m. č. PETRŽALKA

Obec: BA-m. č. PETRŽALKA

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Karlova Ves**

Adresa: **Staré grunty**

Adresa popisom: v areáli cintorína Slávičie údolie

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Pomník padlým v 1.svet.vojne**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Popis:

Pomník obetiam 1.svet. vojny je na **cintoríne Slávičie údolie** situovaný v priestor 8.sektora, na mieste kde boli uložené pozostatky zo zaniknutých vojenských cintorínov na území mesta, kde boli pochovaní vojaci a obeť bojov z rokov 1914-1918.

Pomník je vyhotovený z kameňa, má tvar po stranách skoseného hranola, s dvoma reliéfmi umiestnenými po stranách hranola. Jeden reliéf spodobňuje vojaka so zbraňou, na druhom reliéfe je stvárnené dievča s kvetom v ruke. Na čelnej strane sú len dva dátumy: 1914 a 1918, začiatok a koniec vojny. Okolie pomníka je vydláždené kamennou dlažbou. Autorom pomníka je **akademický sochár Jozef Mazan**. Vyhotovil ho v spolupráci s architektom Ernestom Krampľom. Za zmienku stojí, že tento umelec – sochár Jozef Mazan (1920-2007) je v blízkosti pomníka aj pochovaný.

Literatúra a pramene:

Slovenský Fond výtvarných umení – zoznam písomností skup. A (In: Slovenský národný archív, Drotárska cesta)

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval:

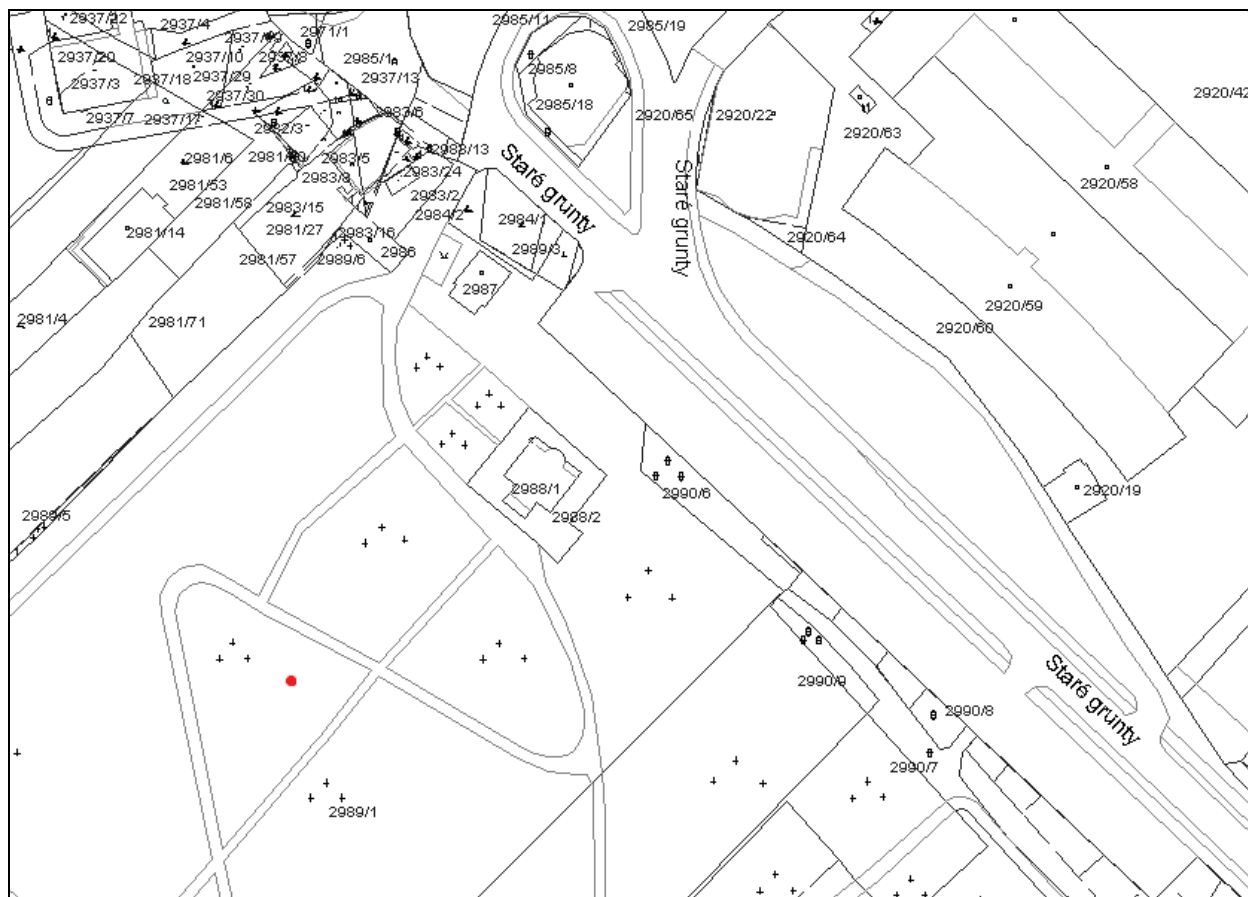
PhDr. Jana Hamšíková

Autor fotodokumentácie:

PhDr. Jana Hamšíková

Dátum spracovania:

august 2015

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Vrakuňa**

Adresa: Vrakunský cintorín

Adresa popisom: severná časť areálu cintorína

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Pamätník obetiam vojny –nemeckým vojakom**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Popis:

Pamätník obetiam vojny – nemeckým vojakom, ktorí padli počas druhej svetovej vojny je v areáli cintorína Vrakúňa. Voľne prístupný areál je vytvorený z centrálnej vydláždenej časti s dominantným dreveným krížom. Priestor okolo kríža lemujú bronzové tabule s menným zoznamom padlých nemeckých vojakov. Na zelených plochách okolo prístupovej cesty, sú osadené kamenné kríže pre známych i neznámych padlých vojakov z okolia Bratislavy. Momentálne tu odpočíva okolo 960 nemeckých vojakov ktorí padli v bojoch okolo Bratislavy. Areál bol vysvätený v r. 2003.

Literatúra a pramene:

http://www.waymarking.com/waymarks/WMACYD_German_Military_Cemetery_Bratislava_Slovakia

http://www.kvhcarpathia.sk/WW2_reportaze/001_Cintorin2007/Cintorin.htm

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval:

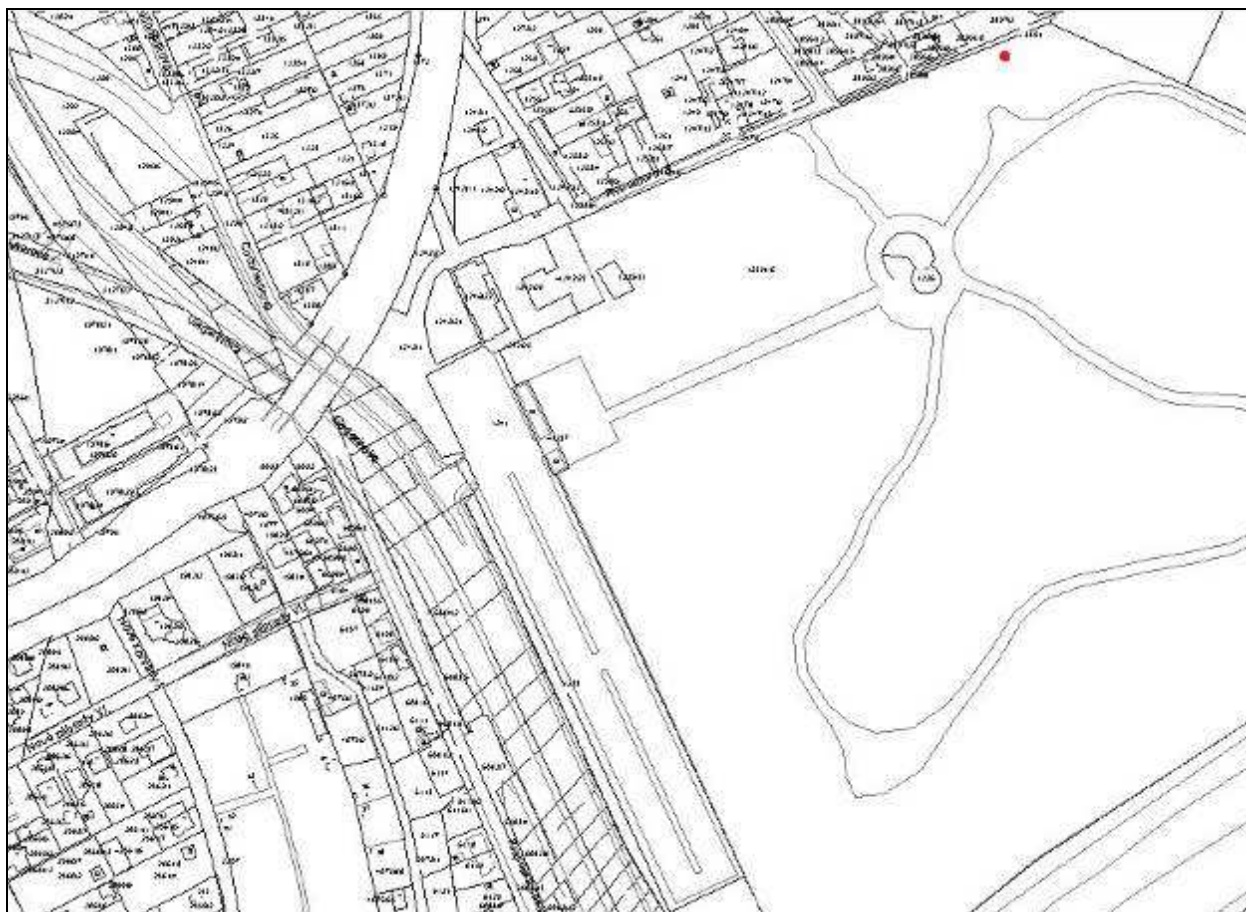
PhDr. Jana Hamšíková

Autor fotodokumentácie:

PhDr. Jana Hamšíková

Dátum spracovania:

október 2015

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava - **Nové Mesto**

Adresa: **Nobelova ulica**

Adresa popisom: v parku pri Nobelovej ulici a v rámci areálu býv. továrne
Dynamitka /zo strany Nobelovej ulice/

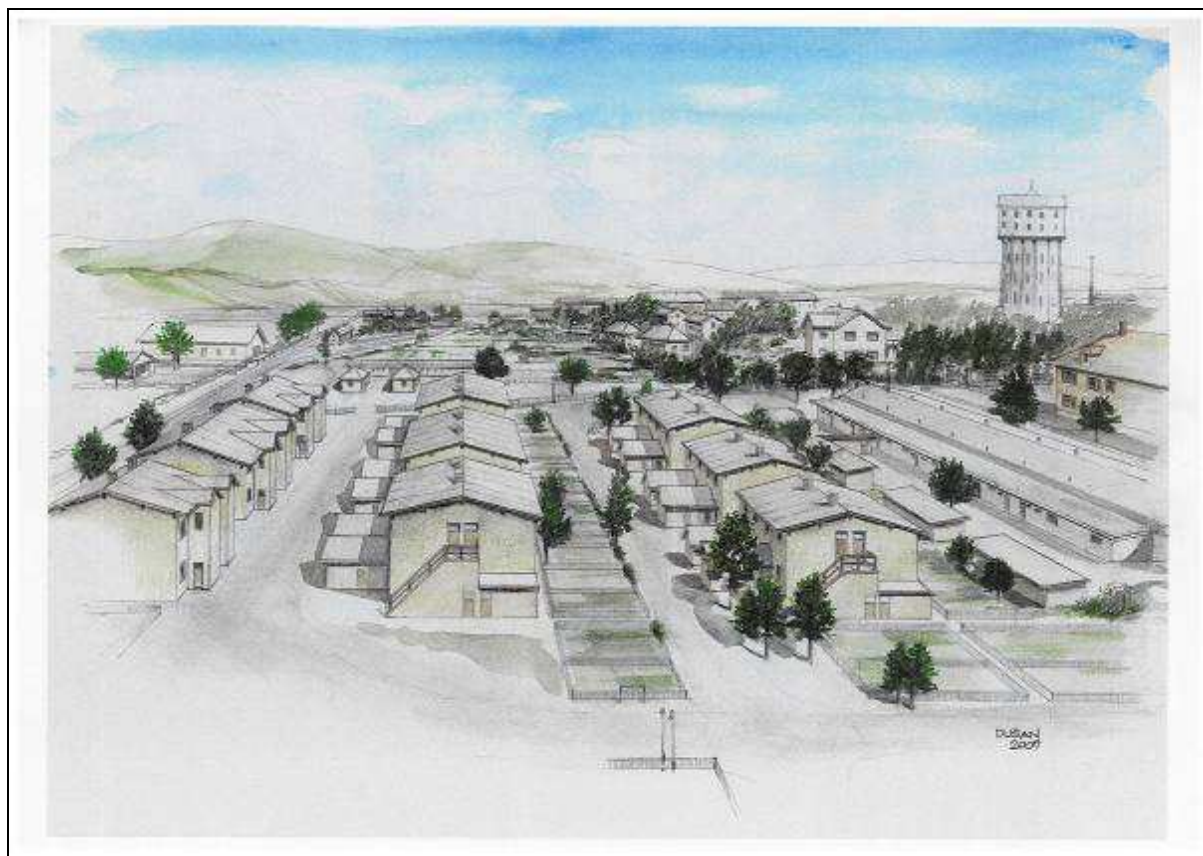
Názov pamätihodnosti: **vodojem bývalej továrne Dynamit Nobel**

Typ pamätihodnosti: hmotná nehnuteľná

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Kresba Ing. D. Ďuďoviĉa z r. 2007

Detail nového schodiska na fasáde.

Popis:

V rámci areálu bývalej továrne Dynamitky, od roku 1951 Chemických závodov Juraja Dimitrova, v jeho východnej časti zo strany Nobelovej ulice postavili v roku 1907 železobetónový vodojem. Druhý identický objekt sa do dnešného dňa nachádza mimo výrobného areálu bývalej továrne Dynamitky, v parku neďaleko Nobelovej ulice. Obidve vodné veže sú zachytené na fotografii zo začiatku 20. storočia nachádzajúcej sa v Štátnom oblastnom archíve na Križkovej ulici v Bratislave. V čase prevádzky fabriky slúžili tieto vodné veže ako zásobáreň priemyselnej vody na jej chod. V noci do nich načerpali vodu, ktorú cez deň využívali. Medzi stenou nádrže a exteriérovou stenou je priestor, ktorý zabezpečoval, aby voda v zime nezmrzla.

Prvý vodojem v súčasnosti chátra, druhý spomínaný vodojem zachytený aj na kresbe Ing. D. Ďurďoviča upravili architekti Pavol Paňák a Martin Kusý v rokoch 2006-2008 na svoj architektonický ateliér. Architekti trojposchodový ateliér umiestnili do priestoru bývalej vodnej nádrže vo výške približne 40 m nad zemou. Na vnútorných stenách veže vyrezali 12 otvorov, na vonkajšom plášti urobili do betónu okná, otvory urobili aj v stropе, aby mali pracovníci ateliéru výhľad a dostatok prirodzeného svetla.

Literatúra a pramene:

V. Obuchová, Príbehy z dejín Bratislavy. Vydavateľstvo PT Marenčin, Bratislava, 2013

<http://bratislava.sme.sk/c/7211882/z-chatrajucej-vodnej-veze-si-urobili-krasny-atelier.html>

Spracoval:

PhDr. Viera Obuchová, CSc., MÚOP

Autor dokumentácie:

Ing. Dušan Ďurďovič; ŠOA Bratislava

Fotodokumentácia:

V. Obuchová

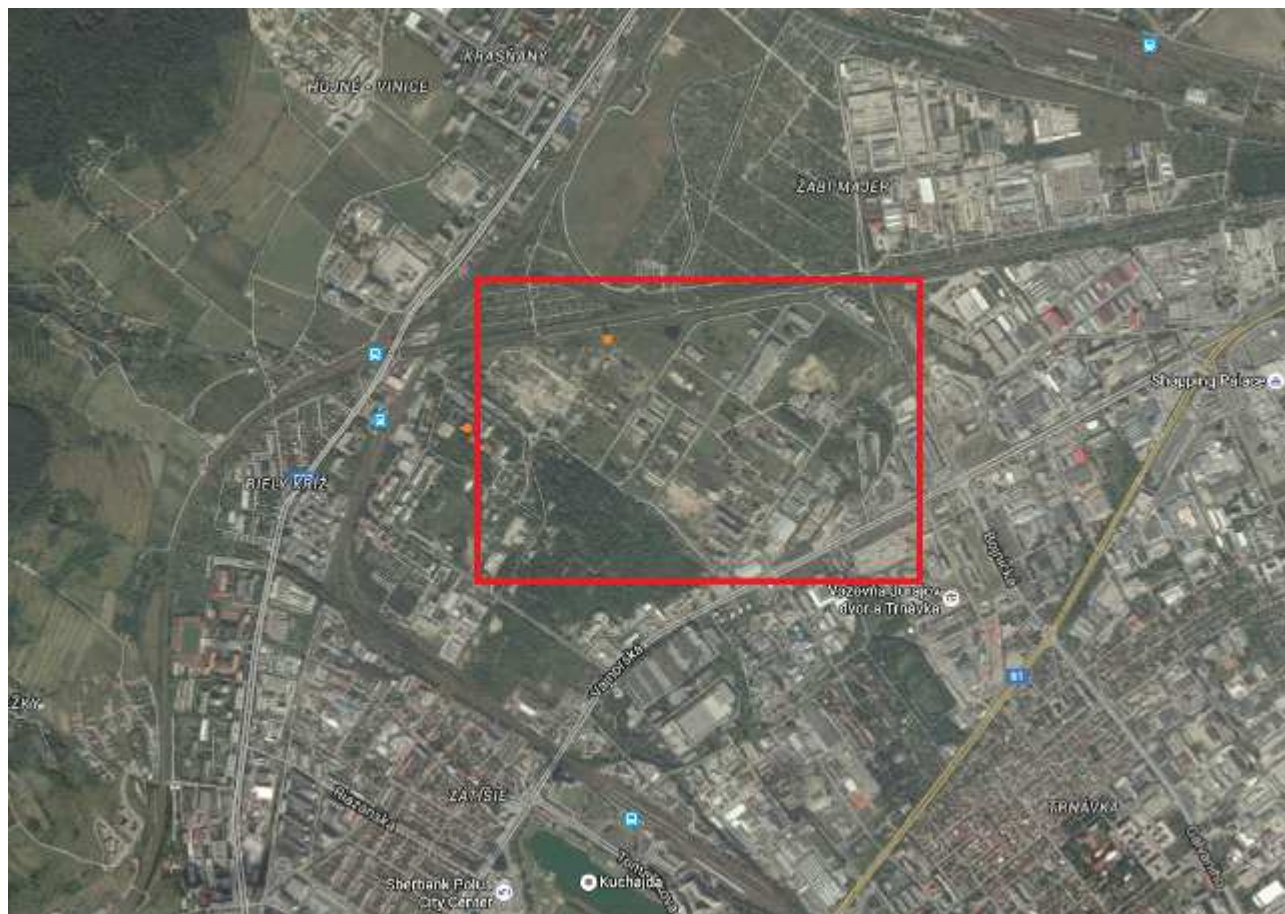
Dátum:

september – október 2015

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava
Obec: BA-m.č. Nové Mesto
Katastrálne územie: Nové Mesto

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – Rača

Adresa: **vrch Sakrakopec**

Adresa popisom: Malé Karpaty, východne od horárne Biely kríž

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Pomník leteckej havárie na vrchu Sakrakopec**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Kamenný kríž a pamätná tabuľa

Drevený kríž

fotografia havarovaného Iljušina (autor:L.Havlovič)

Popis:

Najväčšie letecké nešťastie na našom území sa odohralo v roku 1966 a vyžiadalo si 82 ľudských životov. Písal sa 24. november 1966. Na pravidelnú linku letu LZ 101 na trase *Sofia – Budapešť – Praha – Berlín* bol nasadený IL-18 registrácie LZ-BEN. Od začiatku bol let ovplyvnený nie veľmi prívetivým počasím. Odlet zo Sofie aj medzipristátie v Budapešti boli vykonané s meškaním. Potom malo lietadlo smerovať do Prahy. Lietadlo odštartovalo z Budapešti o 11:46, no medzitým sa na ruzyňskom letisku zhoršili poveternostné podmienky a Praha neprijímala lietadlá. A tak sa kapitán rozhodol pristáť na letisku v Bratislave (letisko Ivánka, terajšie letisko M. R. Štefánika). V Bratislave pristálo lietadlo o 11:58. Po

nervóznom, vyše trojhodinovom čakaní sa situácia v Prahe zlepšuje a letisko obnovuje prevádzku. Posádka sa pripravuje na odlet.

Veliteľom posádky je kapitán Lubomir Todorov Antonov (41 rokov, 11959 nalietaných hodín), jeden zo služobne najstarších kapitánov spoločnosti TABSO. Bratislavské letisko poznal veľmi dobre, doteraz tu pri rôznych príležitostiach sadal 11-krát. Druhý pilot (1. dôstojník) je Svetoslav Dimitrov Šakadanov (36 rokov, 5975 nalietaných hodín). Posádku ďalej tvorili navigačný dôstojník Slavi Stefanov Tomakov, rádiotelegrafický dôstojník Nikola Alexandrov Tasev (36 rokov, 3160 letových hodín), palubný mechanik Stojan Todorov Rangelov (42 rokov, 3602 nalietaných hodín) a napokon stevardky Maria Ivanovová, Svetla Georgievová a Violina Stoičkovová. Medzi 74 cestujúcimi prevládali Bulhari, ale boli tu prítomní aj občania z ďalších desiatich krajín – Argentíny, Brazílie, Československa (Slováci medzi nimi neboli), Čile, Hondurasu, Japonska, Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, Švajčiarska, Tuniska a ZSSR. Medzi cestujúcimi bol aj bulharský veľvyslanec v Nemeckej demokratickej republike gen. Ivan Byčarov, známa bulharská operná sólistka Ekaterina Popovová a honduraský spisovateľ a novinár Ramón Amaya Amador. Ešte netušia, že prežívajú posledné minúty svojho pozemského života.

Kapitán L. T. Antonov dostáva pred odletom od meteorológa bratislavského letiska Jána Popeleného informáciu, že nad Malými Karpatami severozápadne od Bratislavy možno očakávať stredné až silné turbulencie. O 16:10 je let naložený, 16:20 dostáva posádka povolenie rolovať na vzletovú a pristávaciu dráhu.. O 16:28 v takmer úplnej tme odlieta let LZ 101 z Bratislavy. Štart lietadla prebehol normálne. Približne 2 minúty po odlete z BTS lietadlo vo vzdialenosti 8 km od konca dráhy narazilo do lesného porastu a terénu vo výške 288 m nad úrovňou letiska. Lietadlo narazilo do zasneženej zeme v lokalite *Sakrakopec* v ostrom uhle veľmi vysokou rýchlosťou, keď jeho motory vyvíjali plný výkon. Veľký počet stromov lietadlo pováľalo a počas 20 sekúnd sa rozpadlo. Pri páde vytvoril Il'jušin v lesnom poraste pás v dĺžke 340 metrov a šírke 10 až 30 metrov. Nikto z cestujúcich ani posádky nehodu neprežil.

Predpokladá, že najpravdepodobnejšou príčinou bolo nedostatočné zhodnotenie terénnych a poveternostných podmienok v okolí letiska Bratislava posádkou lietadla a neprispôsobenia letu týmto podmienkam.“

Lietadlo sa zrútilo na nenápadnom pahorku Sakrakopec, ktorý juhovýchodným smerom vybieha z hlavného hrebeňa Malých Karpát, v katastri obce Jur pri Bratislave (dnes Svätý Jur) nad bratislavskou Račou. Miesto nešťastia bolo na dlhší čas pre možný výskyt rádioaktivity (zásielka rádioizotopu jódu) uzavreté. Názov Sakrakopec sa donedávna na turistických mapách vôbec nevyskytoval a miesto nešťastia nebolo až tak ľahké nájsť. Vysekaný pás lesa neskôr na podrobnejších mapách vyznačoval obdĺžnik s krížikom a pomenovaním *Smrtná lúka*. V súčasnosti už názov Sakrakopec nájdeme na mape Bratislavských mestských lesov, ale aj na niektorých ďalších mapách. Niekoľko mesiacov po nehode bolo na mieste nešťastia vysadených 82 briez, za každú obeť jedna. Väčšina z nich bola však počas veternej smršte, ktorá postihla Malé Karpaty v máji 2010, vyvrátená. Na mieste nešťastia stál okrem briez len dvojkríž pozbíjaný z dosák a kamenná mohyba. Dnes je na blízkom strome umiestnená pamätná tabuľa s podrobným textom o katastrofe aj s menami obetí. K pamätníku nás privedie od Bieleho kríža smerovka.

Literatúra a pramene:

<http://www.veterany.eu/?p=37204>

<https://plus.google.com/photos/102652833442352363913/albums/5475915607845885601?banner=pwa&authkey=CMLyzquS14zIjwE>

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval:

PhDr. Jana Hamšíková

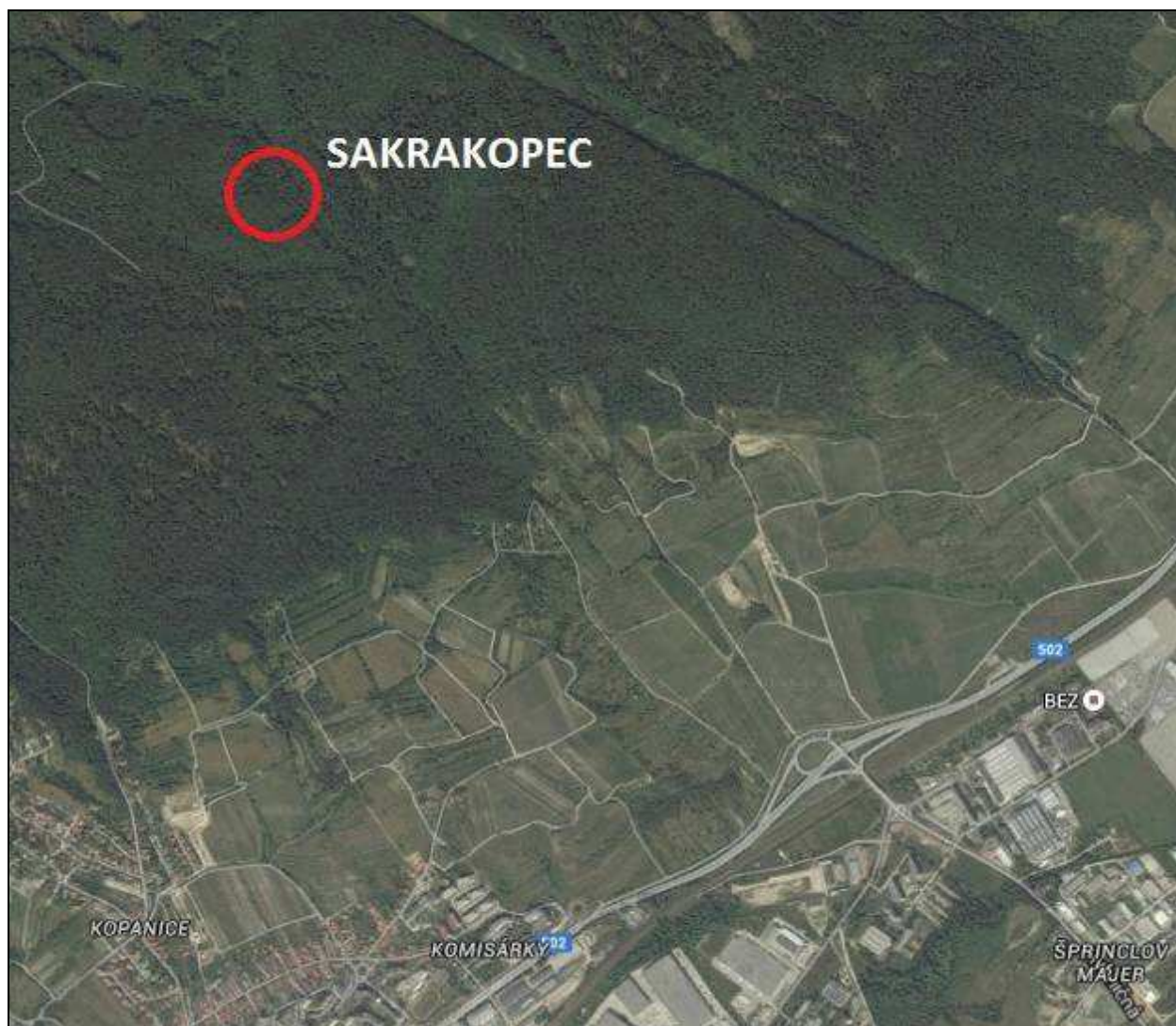
Autor fotodokumentácie:

PhDr. Jana Hamšíková

Historická fotografia z r. 1966 je od Ľudovíta Havloviča – pamätníka nešťastia

Dátum spracovania:

august 2015

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Karlova Ves**

Adresa: **Staré grunty**

Adresa popisom: na kopci Sitina

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Pomník leteckej havárie vrtuľníka**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Popis:

V ťažko prístupnom, lesnatom teréne na kopci Sitina je umiestnený jednoduchý pomníček z hrubých, neopracovaných skál, zlepených maltou. Pomník má na čelnej strane mramorovú dosku s rytým textom. Na nej sú napísané mená obetí leteckej havárie, ktorá sa stala na tomto mieste 01.01.1998.

O tragédii, ktorá sa tu stala vieme nasledovné:

dátum: 1. január 1998

požiadavka: letecký transport z NsP Dolný Kubín

cieľ: Bratislava - Detská fakultná nemocnica s Poliklinikou Kramáre

meno dieťaťa: Večerková Michaela, narodená 31. decembra 1997

dôvod prepravy: dieťa s vrodenou srdcovou cyanotickou chybou

špeciálne vybavenie: inkubátor

Vrtuľník LZS Bratislava štartoval o 14:00 s posádkou v zložení:

pilot **Jozef Maté**

lekár **MUDr. Karol Droppa**

záchranárka **Renáta Záhradníková**.

Do Dolného Kubína prileteli o 15:30. Po prevzatí dieťaťa na palubu vrtuľníka štartovali z Dolného Kubína o 15:45. Očakávaný prílet v Bratislave bol naplánovaný na 17:15 až 17:30. Vrtuľník však priletel skôr. Motory bolo počuť už o 17:05. Bola už tma. Poveternostné podmienky kritické - bola hmla.

Heliport na Kramároch bol osvetlený diaľkovými reflektormi cisternového vozidla a na heliporte bol mechanik, ktorý sa snažil dávať svetelné návestie baterkou. Nesvietili pozičné červené svetlá na Dérerovej NsP, ani na Detskej FN. Svietilo iba červené pozičné svetlo na komíne teplárne Dérerovej NsP cca. 100 m juhozápadne od heliportu. O 17:08 prišiel služobným vozidlom na heliport riaditeľ ZDZS MUDr. Ján Kovalčík. Reflektormi vozidla dosvietil pristávací kríž a zapol na vozidle modrý maják.

Zvuk vrtuľníka bolo v tej chvíli počuť západne od heliportu. Zdravotníckou vysielaczkou z paluby vrtuľníka bola odoslaná informácia, že nie je vidieť. Po tejto informácii zvuk motorov zanikol. Vysielacka na palube neodpovedala na selektívne volanie. Asi o 5 minút zdravotnícke operačné stredisko dostalo od pracovníkov policajného zboru informáciu o núdzovom pristátí na Poliankach niekde v okolí Veterinárnej polikliniky na ulici Pod brehmi. Tma a hmla sťažovali orientáciu v teréne. V oblasti ulice Pod brehmi je les.

Bol vyhlásený stav tiesne a k miestu predpokladaného pristátia smerovali ambulancie, požiarne a policajné vozidlá.

Miesto bolo lokalizované asi o 17:30 príslušníkmi policajného zboru. Tesne pod vrcholom kopca Nad Sitinou na severovýchodnom svahu boli záchrannými skupinami objavené trosky vrtuľníka Mi-2 OM-NIS. Vrtuľník ležal na ľavoboku s deštruovanou prednou časťou, odlomeným chvostom a ďalšími následkami pádu z výšky cca 30m.

Zadné dvere boli otvorené a pod otvorom na zemi ležal MUDr. Droppa s početnými zraneniami hlavy a s krvácaním z úst. Lapavo dýchal, nereagoval. Vyprostený spod trosiek bol naložený na nosidlá a resuscitovaný.

Vo vnútri vrtuľníka bola zmes trosiek z prístrojov, vnútorného vybavenia a inkubátora. Pod inkubátorom na ľavej vnútornej stene ležala záchranárka Renáta s dieťaťom na hrudníku. Záchranárka i dieťa boli bez známok života. Renáta mala početné rezné rany, dieťa nemalo známky zranenia. Pilot bol zakliesnený v troskách prednej časti, ležiaci na pravom boku na predných sedadlách, bez známok života. Po uvoľnení trosiek vyprošťovacou technikou boli prevezení na CPO Dérerovej NsP a dieťa na DFNSP, kde boli obhliadnutí súdnym lekárom. Po zabezpečení miesta tragédie príslušníkmi policajného zboru sa záchranná akcia skončila cca o 19:00.

Na miesto nešťastia neskôr prišli zástupcovia štátnej leteckej inšpekcie a Úradu vyšetrovania policajného zboru.

Zápis robený 2. januára 1998 o 13:00.

(podľa: www.emergency-ba.sk/historia/havaria_vrtulnika_1998.html)

Literatúra a pramene:

<http://www.vrtulniky.sk/letecke-nehody/kramare-bratislava-1998/>

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval:

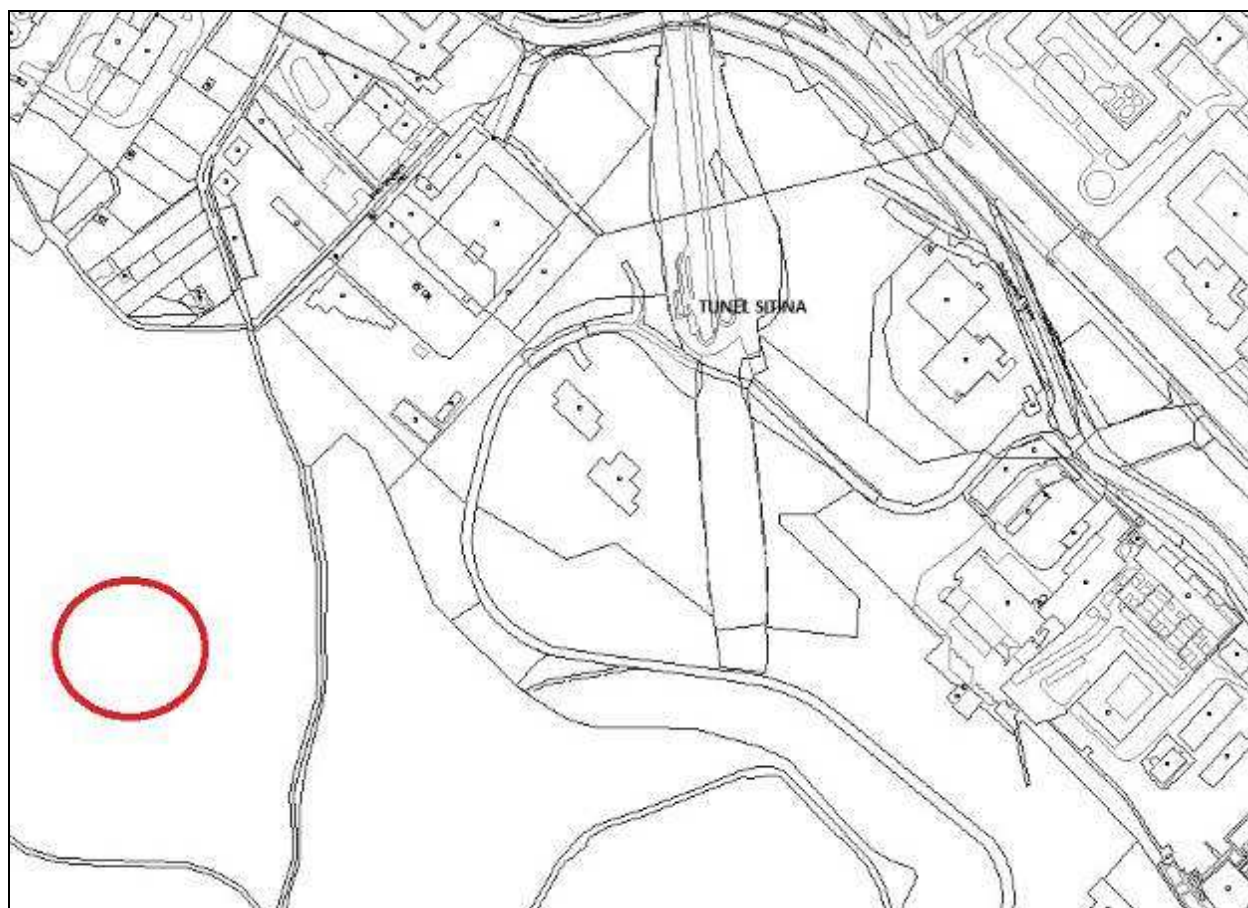
PhDr. Jana Hamšíková

Autor fotodokumentácie:

PhDr. Jana Hamšíková

Dátum spracovania:

august 2015

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Evidenčný list pamätihodnosti mesta Bratislavy

BA - VIII. – A.42

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Ružinov**

Adresa: **Cesta na Senec**

Adresa popisom: v areáli kúpaliska Zlaté piesky

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

Názov pamätihodnosti: **Pomník leteckej havárie na Zlatých pieskoch**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

pamätníčka udalostí pri slávnostnom odhalení pomníka

Popis:

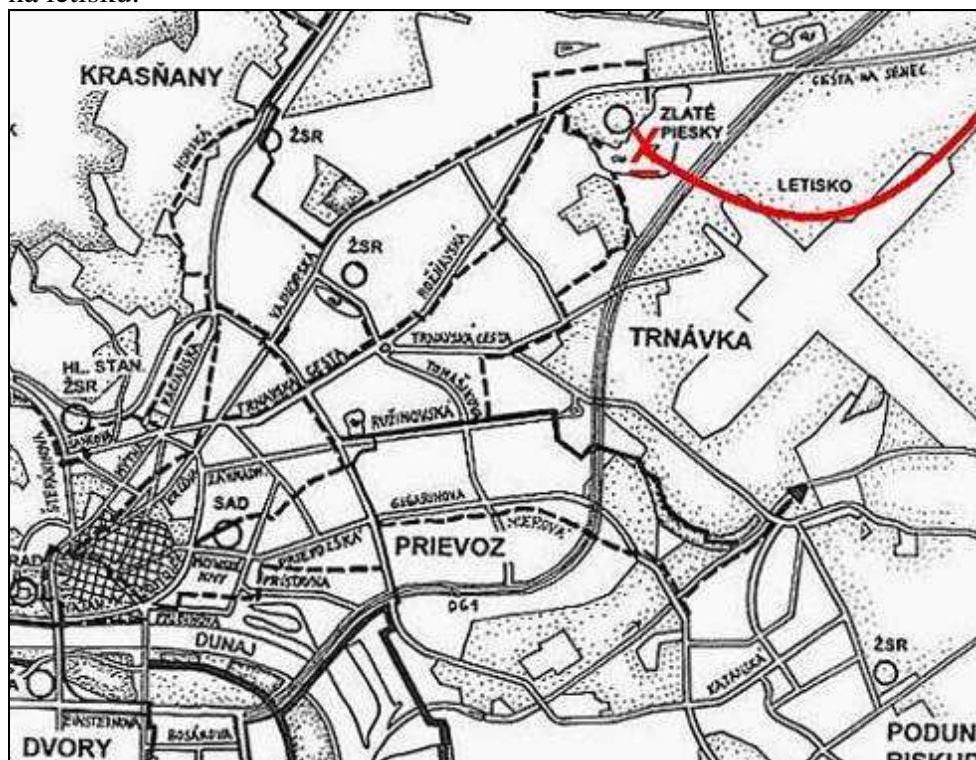
Dňa 19.08.2015 bol v areáli kúpaliska Zlaté piesky odhalený malý pomník, pripomínajúci obeť leteckej havárie zo dňa 28.07.1976 ,pri ktorej zahynulo 76 ľudí. Pamätník je vyhotovený z dvoch druhov kameňa, tmavosivá kamenná doska, na povrchu mierne zvlnená, pripomína hladinu jazera, je v strede akcentovaná bledosivou doskou vybrúsenou do tvaru krídla lietadla. Po stranách kamennej tabule je vytesaný text. Autorom pomníka je Roller a Valček , ktorí ho vyhotovili v r. 2014.

Lietadlo Iljušin Il-18B lietal na pravidelnej linke Praha –Bratislava, vzlietlo v Prahe o 8.52. V 9.35. posádka nadviazala spojenie s riadiacou vežou v Bratislave a dostala povolenie pristáť na dráhu 22. Pri priblížení pri rýchlosti 290 km/h boli vysunuté klapky, lietadlo sa nachádzalo nad zostupujúcou osou. Potom boli motory číslo 2 a 3 uvedené do záporného ťahu v snahe znížiť výšku letu. Posádka sa rozhodla priblíženie zopakovať, lietadlo pokračovalo v lete vo veľmi malej výške (asi 40 m), malo stúpať a točiť doľava. V zápornom režime zostal len motor č. 3, vrtule motoru č. 4, sa automaticky zastavili. Lietadlo sa prudko stočilo doprava, piloti sa pokúsili spustiť motor č. 4, čo len zvýšilo odpor na pravom krídle. Podvozok sa zasunul, lietadlo sa stočilo vpravo, bol opakovaný pokyn točiť doľava, lietadlo len tesne minulo riadiacu vežu, preletelo areál letiska a pri veľkom náklone vpravo spadlo o 9,37 do jazera Zlaté piesky. Po troch hodinách sa trosky lietadla potopili na dno jazera. Zahynulo 70 cestujúcich a 6 z 9 členov posádky. Vyprošťovací vojenský tank najprv vytiahol časť trupu od krídel dozadu. Vyproštenie všetkých trosiek trvalo 8 dní. Ako príčina boli stanovené problémy s motormi č. 3 a 4 a následná chybná reakcia posádky. Nažive zostali piati cestujúci, z toho štyria Pražania a istý Francúz.

Hoci čas už mnohé rany zahojil, na obeť nešťastia dodnes spomínajú ich príbuzní či blízki. O udalosti sa nakrútilo niekoľko dokumentárnych filmov, stále žijú pamätníci, ktorí sa zúčastnili na prísne utajovaných záchranárskych prácach. Na Zlatých pieskoch sa totiž ešte ani nasledujúcu sezónu nedalo kúpať a verejnosť sem mala zakázaný prístup. Občas sa tragédia spomenie v iných súvislostiach, napríklad bratislavský spevák Pavol Hammel sa

v niektorých rozhovoroch zmienil, že iba náhodou nebol pasažierom tragického letu, zaspal na letisku.

Literatúra a pramene:

<http://www.planes.cz/cs/clanky/2/>

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval:

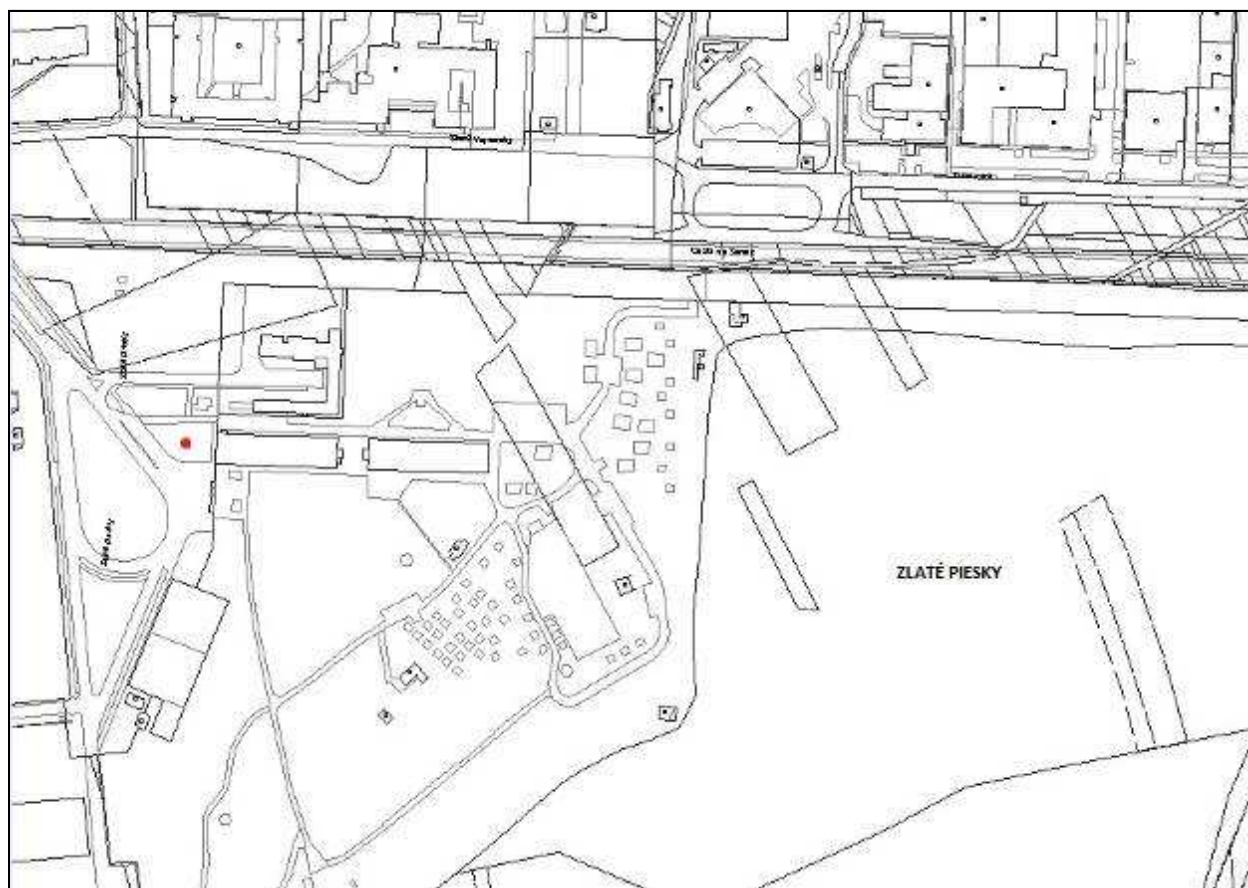
PhDr. Jana Hamšíková

Autor fotodokumentácie:

PhDr. Jana Hamšíková

Dátum spracovania:

august 2015

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Vrakuňa**

Adresa: **Vrakunský cintorín**

Adresa popisom: južná časť areálu cintorína

Typ pamätihodnosti: kategória 1A – hmotné nehnuteľné

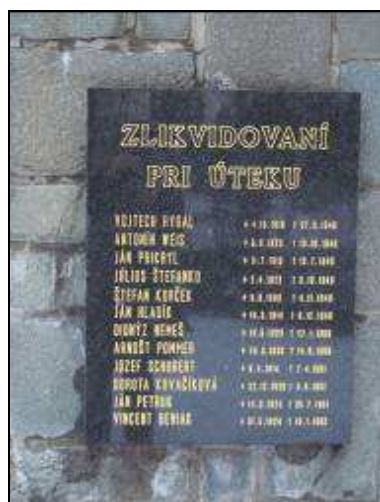
Názov pamätihodnosti: **Pamätník obetí komunistického režimu**

Číslo v zozname MČ: nie je evidované

Foto:

Pamätník obetí komunistického režimu na Cintoríne v Bratislave - Vrakuňa

Popis:

Pamätník obetí komunistického režimu bol postavený v areáli cintorína Vrakuňa v r. 1992 – jeho slávnostné odhalenie bolo, za prítomnosti vládnych a cirkevných predstaviteľov, 29.10.1992. Pamätník je venovaný obetiam komunizmu z r.1945-1989, ktorých mená sú zvečnené na pamätných tabuliach. Ide o ľudí, ktorí boli umučení v komunistických pracovných táboroch, odsúdení vo vykonštruovaných procesoch a neskôr popravení či zastrelení na úteku.

Pamätník je komponovaný vertikálne – jeho dominantou je 17 m vysoký kovový kríž, ktorý bol postavený v Bratislave - Vajnorocho počas návštevy pápeža Jána Pavla II. na Slovensku v r.1990. Od kríža sa lúčovito rozbiehajú tri kamenné múry, ktoré predstavujú múry väznice, na ktorých sú pripevnené bronzové tabule s menami obetí. Návštevníka víta text:

*„Postojme v tichom zamyslení nad umučenými a popravenými martýrmi
– očakávali spravodlivosť, dostávalo sa im opovrhnutia,
hľadali slobodu a nachádzali smrť.
Položili životy za našu slobodu 1945-1989“*

Pamätník je venovaný všetkým známym i neznámym ľuďom, ktorí trpeli počas rokov totality, boli internovaní v pracovných táboroch, väznení, násilne vysťahovaní, pozbavení majetku, odvlečení do sovietskych gulagov či inak diskriminovaní.

Každý rok 17.11. – v Deň boja proti totalite - prebieha pri pamätníku pietna spomienka. Pamätník v bratislavskej Vrakuni je hlavným pamätníkom obetí komunistického režimu na Slovensku.

Literatúra a pramene:

<http://www.pv-zpko.com/organizacna/pamatniky.htm>

Sprievodca po pamätníku obetí komunistického režimu - vydala Konfederácia politických väzňov Slovenska v r.1993

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval:

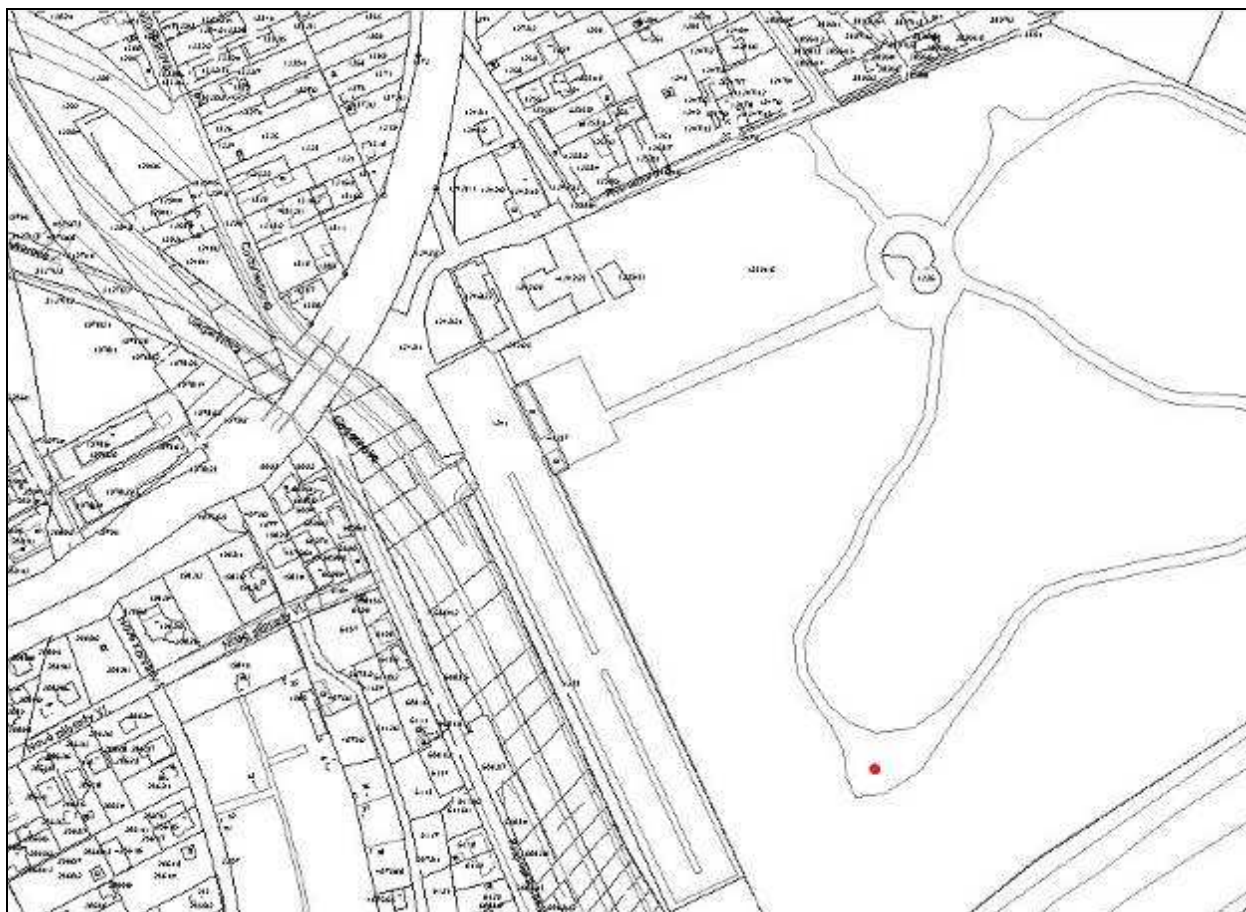
PhDr. Jana Hamšíková

Autor fotodokumentácie:

PhDr. Jana Hamšíková

Dátum spracovania:

október 2015

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Devínska Nová Ves**

Adresa: predĺženie ulice **Na mýte**

Adresa popisom: vedľa mosta Slobody, východne od toku Moravy

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **Pomník obetiam železnej opony**

Číslo v zozname MČ: nie je v evidencii

Foto:

Popis:

Vedľa torza kamenného barokového mosta z 18. storočia a nového mosta Slobody je na zatravnenej ploche osadená kamenná tabuľa s menami obetí, ktorí zahynuli pri pokuse

o prekročenie slovensko – rakúskej hranice. Na ploche tabule je vyrytých 42 mien obetí, bola odhalená 14.11.2013 a jej autorom je akad. sochár Juraj Čutek.

Literatúra a pramene:

<http://www.pam.epocha.sk/index.php/bratislava/karlova-ves-dubravka-lamac-devin-devinska-nova-ves-zahorska-bystrica/416-obetiam-zeleznej-opony-cyklomost-slobody-devinska-nova-ves>, stiahnuté 8.10.2015.

Spracoval:

PhDr. Z. Zvarová, MÚOP

Autor fotodokumentácie:

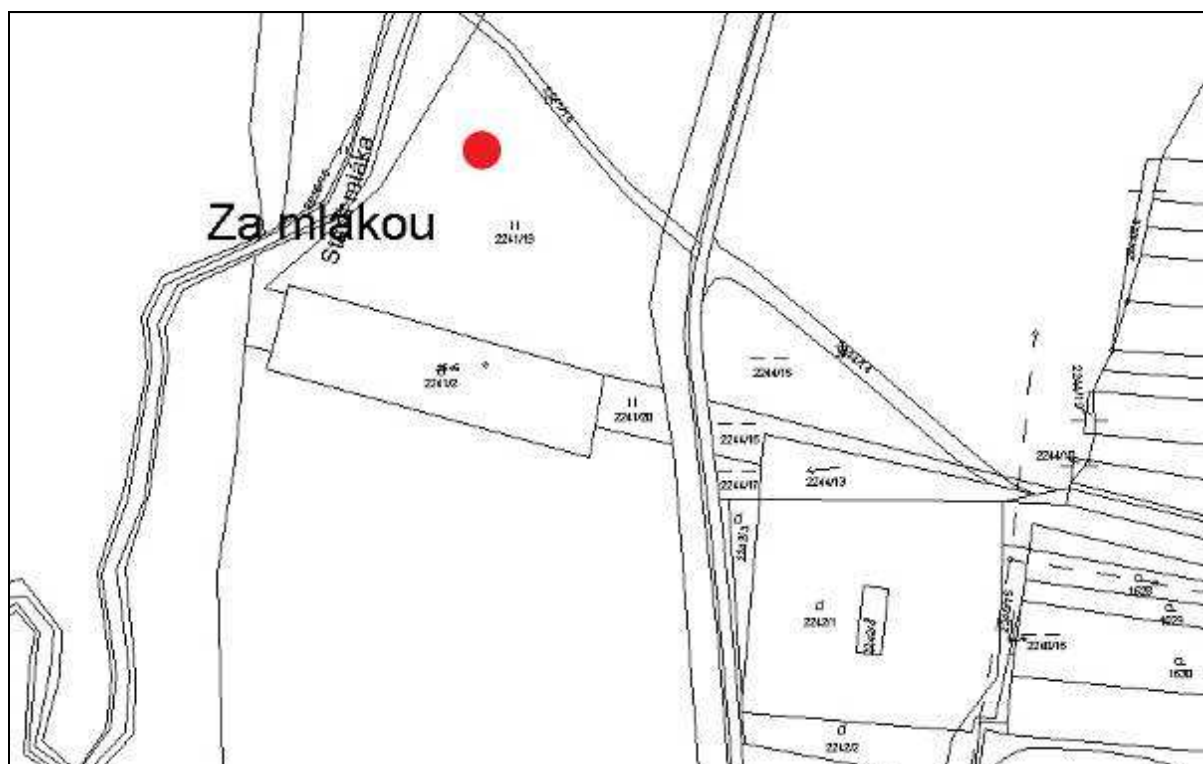
Z. Zvarová, MÚOP

Dátum: 09/2015

GKÚ Bratislava
Informatívna kópia z mapy
Vytvorené cez katastrálny portál

Okres: Bratislava IV
Obec: BA-m.č. DEVÍNSKA NOVÁ VES
Katastrálne územie: Devínska Nová Ves

Mesto:	Bratislava
Mestská časť:	Bratislava – Karlova Ves
Adresa:	Mlynská dolina
Adresa popisom:	areál Zoologickej záhrady v pôvodnom rozsahu
Typ pamätihodnosti:	kategória 1A – hmotné nehnuteľné
Názov pamätihodnosti:	Zoologická záhrada
Číslo. v zozname MČ:	nie je evidovaný

Areál bratislavskej ZOO v súčasnosti

Popis:

Zoologická záhrada v Bratislave je začlenená do celosvetovej siete zoologických záhrad. História bratislavskej ZOO nie je veľmi dlhá. Prvé nápady na založenie ZOO sú okolo r.1958, kedy sa uvažovalo o vytvorení zoo-parku v rámci Vlastivedného ústavu a umiestnená mala byť v oblasti Železnej studienky. Tento priestor sa ukázal ako nevhodný a volilo sa územie popri potoku Vydrica, v Mlynskej doline. V r.1959 bola zriadená samostatná organizácia ZOO Bratislava a začal sa stavať samotný areál ZOO na ploche cca 7 hektárov. Bratislavská ZOO bola otvorená 09.05.1960, v tom čase mala 238 kusov zvierat, 74 druhov.

Za 55 rokov existencie bratislavská ZOO musela prekonať množstvo problémov, od pokusov celkom ju zrušiť, cez nepretržité stavebné aktivity v jej tesnom okolí, ktoré veľmi negatívne

zasiahli do plochy záhrady. Nové dopravné riešenia – diaľničný ťah D2, odkrojil veľkú časť plochy záhrady, ktorá sa musela architektonicky preriešiť, vytvoriť nový vstup, protihlukové steny, nové objekty pre zvieratá. V r.2005 otvorili nový „Pavilón šeliem“, v r.2014 zasa rozmerný objekt „Pavilónu opíc“. V súčasnosti v bratislavskej ZOO žije 176 druhov zvierat, a ročne ju navštívi takmer 30 000 návštevníkov. Má veľké úspechy v odchove mláďat, mimoriadne treba oceniť edukatívno - výchovné pôsobenie záhrady, ktorá je v súčasnosti veľmi prítlačlivým priestorom pre návštevníkov všetkých vekových kategórií.

Bratislavská ZOO sa teraz rozkladá na území 96 hektárov, vstup do areálu je zo strany Mlynskej doliny, v tejto časti sa nachádzajú aj najstaršie areály pre zvieratá, budovy pre exotické zvieratá, pôvodné jazierka s vodným vtáctvom. Súčasťou tejto časti ZOO sú aj nové objekty pre zvieratá. Ďalšia plocha záhrady sa rozkladá smerom ku kopcu Sitina, kde v sebe zahŕňa veľkú plochu pôvodného bukového lesa. Pamätihodnosťou je areál v pôvodnom rozsahu v čase vzniku ZOO (pozri mapový podklad).

Literatúra a pramene:

Šavelová, M.: 45 výročie založenia ZOO Bratislava - príspevok z konferencie (rkp.)

Výročná správa 2014 – ZOO Bratislava (vydalo Zoo BA 2014)

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Spracoval: PhDr. Jana Hamšíková, MÚOP

Autor fotodokumentácie: PhDr. Jana Hamšíková

Dátum: október 2015

Pôvodné voliéry pre zvieratá z čias vzniku ZOO

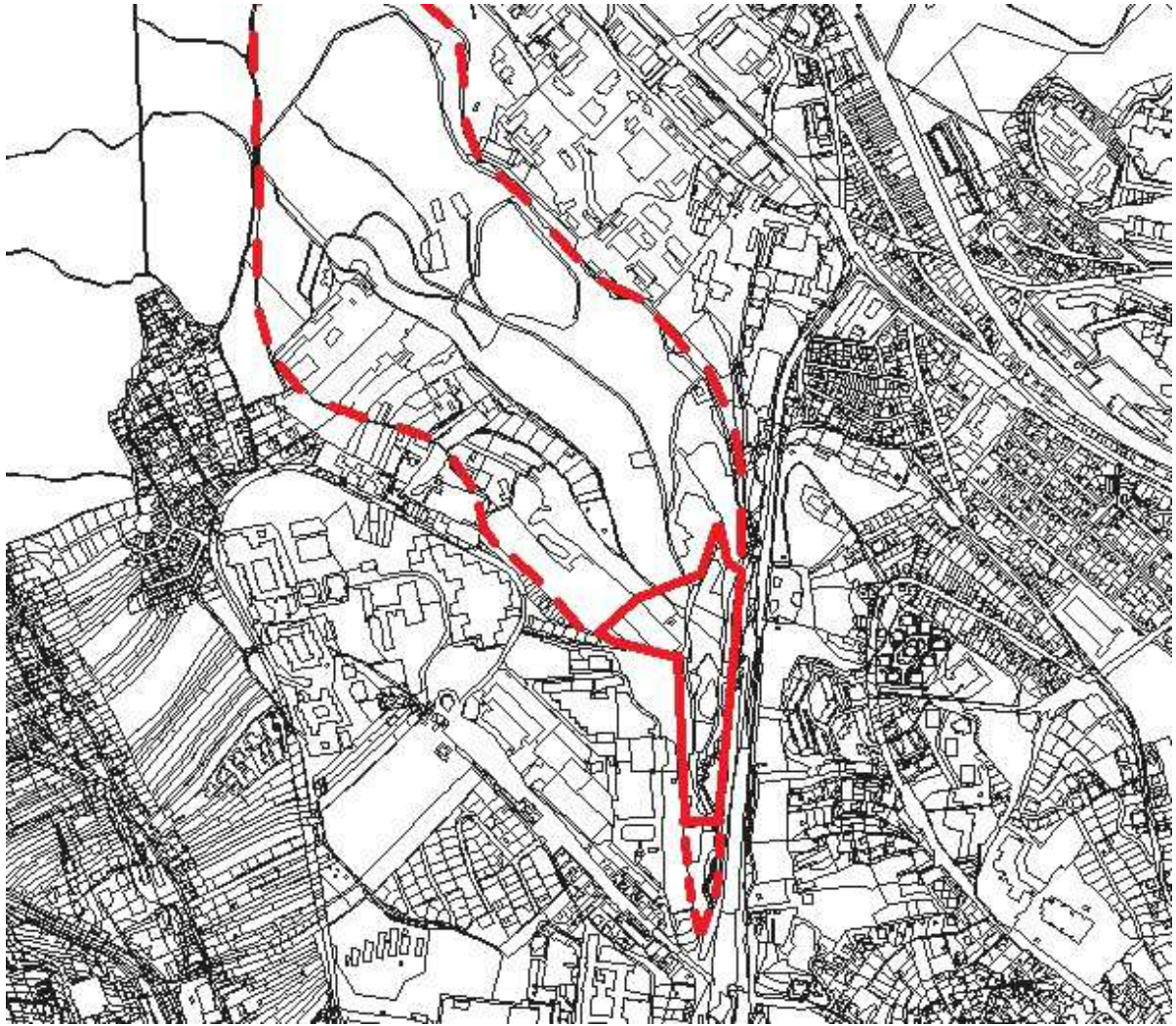

Pôvodné výtvarné dekoračné prvky ZOO

Nové stavby - Pavilón opíc z r.2014

Plná červená čiara – pôvodný rozsah areálu ZOO z roku 1960.

Prerušovaná červená čiara – súčasný rozsah areálu ZOO.

Mapový podklad použitý z Geoinformačného portálu hl. mesta SR Bratislavy

Mesto: Bratislava

Mestská časť: Bratislava – **Staré Mesto**

Adresa: **Ľavý breh Dunaja - nábrežie arm. gen. L. Svobodu**

Adresa popisom: medzi mostom Lafranconi a mostom SNP

Typ pamätihodnosti: kategória 1A - hmotná nehnuteľná

Názov pamätihodnosti: **kamenné zábradlie dunajskej promenády**

Číslo v zozname MČ: zoznam t.č. nie je vypracovaný

Foto:

Vysunutá vyhlídková terasa s kovovým zábradlím

Travertínové zábradlie v tvare štylizovanej balustrády

Detail kováčsky spracovanej výzdoby zábradlia na vyhlídkovej terase

Popis:

Kamenné zábradlie z bieleho travertínu tvorí predel medzi dunajskou promenádou a brehom rieky Dunaj v rozsahu od mosta SNP až po most Lafranconi. Kamenné zábradlie chýba v úseku pred komplexom River Park, kde je nahradené betónovým protipovodňovým múrikom. Kamenné zábradlie je stvárnené v štylizovanej historizujúcej forme, voľne pripomínajúcej renesančné a barokové balustrády. Zábradlie je v pravidelných odstupoch prerušené vysunutými vyhlídkovými terasami, na ktorých je použité železné zábradlie s kováčskym spracovaním.

Kamenné zábradlie vzniklo na základe architektonickej súťaže z roku 1953, ktorú vyhrali mladí architekti Ivan Matušík a Ivan Salay. Stvárnenie zábradlia, ako aj výber materiálu bol ovplyvnený dvomi výraznými stavbami, ktoré sa dokončovali v tých rokoch – Parkom kultúry a oddychu a hotelom Devín.

Zábradlie tvorí vyše polstoročia charakteristický lem rieky Dunaj na ľavom brehu. Stalo sa nedeliteľnou súčasťou dunajskej promenády, ktorej dodáva eleganciu a vážnosť. Výber prírodného materiálu a architektonické stvárnenie balustrády má dôležitý vplyv na „genius loci“ tejto časti mesta, určenej prednostne na prechádzky a rekreačný šport.

Literatúra a pramene:

http://www.bao.sk/attachments/1089_ARCH_3_09_36-39.pdf zo dňa 21.2015

<https://www.google.sk/maps/@48.1411334,17.08961732m/data=!3m1!1e3>

Spracoval:

PhDr. Ivo Štassel, MÚOP

Autor fotodokumentácie:

PhDr. Ivo Štassel

Dátum: 10/2015

Zdroj snímky: Mapy Google / snímky, © 2015 Google